

A close-up photograph of a person's face, heavily covered in gold body paint. A single, dried, brown leaf is placed on the person's forehead. The person's eyes are a striking blue, looking directly at the camera. The lighting is dramatic, highlighting the texture of the gold paint and the details of the eye.

Tekst: Wytske Roodbergen
Beeld - Henry van Niel

Herakles

de oersterke held

De mythe van Herakles was in de Oudheid al erg populair. Mensen konden zich identificeren met de tragische halfgod die door bovenaardse machten werd geteisterd en vele beproevingen moest doorstaan om ten slotte te worden opgenomen op de Olympus, de berg van de goden. Herakles' leven werd bepaald door Hera, de jaloerse vrouw van zijn vader, oppergod Zeus. Zij liet hem zijn kinderen vermoorden en als boetedoening moest hij voor koning Eurystheus twaalf onmogelijke werken verrichten. Het vangen van de Nemeïsche leeuw, het doden van de slang Hydra, het ruimen van de Augiasstal, het roven van de gouden appels van de Hesperiden en het ontvoeren van hellehond Kerberos uit de onderwereld zijn de bekendste. Herakles verrichtte ook andere heldendaden en was een van de Argonauten die met Jason meevoer op jacht naar het Gulden Vlies.

Herakles is in aantocht!

In het Appeltheater in Den Haag worden op dit moment de grote zaal en het theatercafé verbouwd - en is men bezig het decor te bouwen voor de theatermarathon Herakles. Op 22 februari 2012 gaat het stuk over de onoverwinnelijke Griekse held in première. De voorstelling zal lopen tot en met mei 2012 in dit theater van Toneelgroep De Appel. Zorg dat u erbij bent, want Herakles is de laatste godenzoon die in Den Haag op het toneel te bewonderen zal zijn.

Aus Greidanus sr. is artistiek leider van De Appel, acteur en medeauteur van Herakles. Hij schreef het script samen met Jules Terlingen. Als éminence grise in de theaterwereld vertolkt Greidanus sr. in het stuk - hoe toepasselijk! - de rol van Zeus. Ik heb een afspraak met hem in de Appelloods, de repetitieruimte van het gezelschap in de duinen van de Bosjes van Poot in Den Haag. De regieassistente laat me binnen en dirigeert me fluisterend naar de kant van de ruimte waar Greidanus en de acteurs rond een lange tafel aan het repeteren zijn. Als bij toverslag ben ik in een andere wereld, in de Libische woestijn bij

een handvol moderne Argonauten. De mannen bespreken bij hun gestrande schip de Argos wat er moet gebeuren met Medea, de vrouw van leider Jason. De gemoederen lopen hoog op, want de bemanning voelt zich onveilig. De beeldschone Medea zou ongeluk brengen en de bemanning wil van haar af. Jason moet haar wegsturen. De tafel symboliseert het schip, achter in de loods ligt een meterslange blankhouten constructie, de toneelversie van de Argos in wording. Langs de muur mood-

boards voor kostuums, op de tafel voor me een bronzen beeldje van Herakles, papieren bekertjes, flesjes water, een script en A4-tjes over de godenwereld. Ik prijs me gelukkig dat ik getuige mag zijn van een unieke theaterbeleving in spé.

Uniek

De Appel doet als enige theatergezelschap in Europa marathons, zo vertelt Greidanus sr. "Wim Visser, theaterprogrammeur van Carré bracht me op het idee, hij had het uit Amerika. Het is fantastisch om het publiek een volle dag lang onder te dompelen in een andere wereld, er met zijn allen in te duiken. En natuur-

lijk is het enorm intensief. We hebben nogmaals voor een Griekse held gekozen, al zou je

ook een romanpersonage of beroemdheid als hoofdpersoon kunnen nemen. Eerder hebben we theatermarathons over Tantalus (2003) en Odysseus (2007) gedaan, en die werden heel goed ontvangen." In juni dit jaar ontving De Appel

‘Mythen zijn verhalen die groter zijn dan wijzelf’

‘Dit is de laatste
marathon over Griekse
mythologische figuren’

Aus Greidanus

als eerste toneelgezelschap de OIKOS Publieksprijs voor hun bijdrage aan het onder de aandacht brengen van de Oudheid (WR).

Fascinatie voor mythen

Niet toevallig koos De Appel ook dit keer voor een marathon over een Griekse mythe. “Mythen zijn verhalen die groter zijn dan wijzelf. Het zijn scheppingsverhalen, zoals je die terugvindt in alle beschavingen. Ze zijn ontstaan vanuit een behoefte aan zingeving. Mythen beantwoorden heel fundamentele vragen als: waar komen we vandaan, waar gaan we naartoe en wat is de zin van het leven. In alle mythologieën, van Australië tot Noord-Amerika, van China tot de Oude Grieken, keren dezelfde thema’s terug: chaos, goddelijke wezens, strijd, overstro-

mingen. Echte archetypen. Mythen vormen een soort kader, net als legenden en sprookjes, en ze houden ons een spiegel voor. Dankzij de mythen zien we onszelf als onderdeel van een groter geheel.”

Geen wonder dat bepaalde mythen inmiddels ook gewoon toneelklassiekers zijn, net als stukken van Shakespeare.

Greidanus vertelt verder over deze fascinatie voor de oude Griekse verhalen.

“Mythen zijn prachtige, dramatische verhalen. Gelaagde verhalen ook, over verschillende generaties goden en mensen, over het schaakspel dat de goden spelen met de mens. De mens als werktuig van de goden”. Dat klinkt misschien wat abstract nog. Gelukkig weet de artistiek leider het goed te vertalen naar een nog meer concrete context. “De mythische wereld is een soort soap, waarin alles met

alles en iedereen met iedereen verbonden is. En het gaat om de grote thema’s waarmee ook wij mensen te maken hebben: liefde, wanhoop, moed, eer, wraak, afgunst et cetera. En aan de basis daarvan liggen interessante conflicten. De eeuwige strijd tussen Hera en Zeus, bijvoorbeeld. En tussen Apollo en Dionysos. Het conflict tussen rede en roes, en de balans tussen die twee, spelen in ieder mens. Ook op landsniveau, in een democratie. Dat vind ik een interessant aspect.”

De voorstelling

Als toeschouwer heb je geen voorkennis van het verhaal nodig. Allicht zal een classicus meer details oppikken, maar het stuk is bedoeld voor iedereen. De rode draad is het levensverhaal van halfgod Herakles, zoon van oppergod Zeus en Alkmene, een prinses. Herakles is het belangrijkste personage uit de Griekse mythologie, vooral bekend van de twaalf werken. In de klassieke Oudheid werd hij gezien als een rechtvaardige held, al was hij behoorlijk wreed en ging hij roemloos ten onder. Daarnaast komen de mythen van Theseus en Jason voorbij. Hun levens zijn vervlochten met dat van Herakles. De helden komen elkaar op verschillende momenten en op verschillende plekken in het oude Griekenland tegen. De voorstelling is een groots avontuur, dat je over je heen moet laten komen. Als je er iets van opsteekt, is dat meegenomen.

Marathon

De voorstelling duurt van 11:00u in de ochtend tot 22:00u in de avond. Dat verdient met recht de naam marathon. Maar is het niet erg lang? Greidanus antwoordt stellig: "Dat valt reuze mee. De verhalen zijn onderverdeeld in negen stukken van zo'n vijftig minuten. Drie stukken spelen zich af in de tijd voordat Herakles met waanzin wordt geslagen, dan volgen drie delen over de twaalf werken, en 's avonds gaat het over Herakles' laatste levensfase." Tussendoor wordt in het theater aan lange tafels geluncht en gedineerd. Zo zijn bezoekers, cast en crew een hele dag 'van de wereld'. De voorgaande keren was dat een doorslaand succes. "En een bijzondere ervaring, ook voor ons." Wellicht is deze voorstelling niet de laatste marathon van De Appel. "Je weet maar nooit. In elk geval is dit de laatste keer dat we een personage uit de Griekse mythologie centraal stellen." Een unieke kans, dus. Ik raad iedereen dan ook zeker aan te komen kijken!

Meer info over Herakles, de speeldata, hoe u kaarten kunt bestellen en data waarop u repetities kunt bijwonen, vindt u op www.toneelgroepdeappel.nl.

Meer mythologie...

Mythologie is interessant! En het leuke is dat hoe meer u er over leest, hoe meer de mythische wereld tot leven komt en begint te lijken op onze 'echte' wereld. De verschillende karakters en verhaallijnen lijken soms wel een soort soap over generaties, families en personages die in dezelfde tijd met elkaar samen leven. Goden, halfgoden en stervelingen: de onderlinge relaties zijn complex, maar al lezende worden verhoudingen duidelijk – al

bestaan er vaak meerdere versies van een mythe. De helden reizen door heel Griekenland en daarbuiten, raadplegen orakels en ontmoeten onderweg de meest afschuwelijke monsters. Op locaties die u nog steeds kunt bezoeken! En, hoe meer u bekend bent met de Griekse mythologie, hoe leuker ook (Griekse) musea zijn. Afbeeldingen op vazen en mozaïeken, de marmeren beelden van helden, goden en godinnen – allemaal krijgen ze meer betekenis en een extra dimensie.

Mooie boeken over mythologie zijn er genoeg. Bijvoorbeeld het schitterende, vuistdikke koffietafelboek *Mythologie, Een geïllustreerde geschiedenis van mythen en verhalen uit de hele wereld*, (Librero (2003) ISBN 90-5764-337-5). Of, iets bescheidener van omvang, met foto's en informatie over verhalen uit Europa, Azië, Amerika en de klassieke wereld is het boek *Mythologie* van Philip Wilkinson & Neil Philip (Focus/Unieboek (2008) ISBN 978-90-475-0148-0).

Prachtig vertelde versies van de bekende Griekse mythen kunt u lezen in *Griekse mythen en sagen* van Gustav Schwab (Het Spectrum (2004) ISBN 90-274-6390-5) en natuurlijk het sfeervolle quasi-kinderboek *Griekse mythen* van Imme Dros met illustraties van Harrie Geelen (Querido, 2004, ISBN 90-451-0122X / NUR 284, 308).

Actie

Lezersvraag:

Beantwoord de volgende vraag en maak kans op 2 gratis kaarten voor de 1e try-out van Herakles op 22 februari 2012:

Wat is de oorzaak van Herakles' dood?

Stuur uw antwoord naar info@griekenlandmagazine.nl en vermeld in de onderwerpsregel 'Prijsvraag Herakles'. De redactie kiest uit de inzendingen de winnaar: degene met het meest complete (en juiste!) antwoord.

Over de uitslag wordt niet gecorrespondeerd.